

Wstęp

Zapraszam do zapoznania się z kolejnym zbiorem tekstów. Dotyczą one istotnych zagadnień polityki publicznej i różnych polityk sektorowych. W bieżącym numerze przygotowaliśmy blok kilku tekstów i materiałów związanych z problematyką polityki przestrzennej, w tym dyskusję redakcyjną. Punktem wyjścia dla niej był znany raport pt. *Studia nad chaosem przestrzennym* opublikowany przez autorów związanych z Komitetem Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk (KPZK PAN).

Autorzy oraz uczestnicy debaty wskazują na wiele mechanizmów wpisanych w politykę przestrzenną, sprawiających, że dochodzi do sytuacji, którą część badaczy określa właśnie jako chaos przestrzenny. Raport przynosi szacunkowe koszty, jakie chaos ten powoduje dla budżetów publicznych na różnym poziomie funkcjonowania naszego państwa. Jest to olbrzymia kwota w skali roku (84 mld zł). Widzimy tu najbardziej klarowny obraz kosztów, które wynikają z niezdolności do radzenia sobie z problemami publicznymi.

Część mechanizmów kryjących się w polityce przestrzennej analizuje również niżej podpisany. Podsumowuje dane z powyższego raportu, ale przytacza także dane z innych źródeł, w tym z raportu Najwyższej Izby Kontroli. Zwraca także uwagę na niską zdolność instytucji państwa do radzenia sobie ze złożonością problemów przestrzennych, w tym z ich konsekwencjami. Wskazuje na niską zdolność tych instytucji do właściwego korygowania polityki przestrzennej – m.in. ułomność wytwarzanych przepisów i brak spójności w istniejących regulacjach, brak regulacji tam, gdzie są one szczególnie potrzebne (np. na terenach zalewowych). Stawia tezę, że doszło do utraty sterowności w zakresie powyższej polityki. Wynika to z wielu powodów, w tym z niskiej zdolności do budowania dojrzałej wiedzy o problemach przestrzennych, ale także z niskiej zdolności do moderowania konfliktów interesów w tej sferze.

Z kolei Violetta Korporowicz pisze o planowaniu przestrzennym w kontekście problematyki zdrowia. Uznaje je za instrument polityki zdrowia. Analizuje przestrzenny wymiar dostępu do usług zdrowotnych, do edukacji zdrowotnej i generalnie do infrastruktury sektora ochrony zdrowia. Pisze o zróżnicowaniu pod tym względem w różnych regionach, w tym między młodzieżą mieszkającą w miastach a mieszkającą na wsiach. Autorka stawia sobie za cel próbę odpowiedzi na pytanie o źródła powyższych zróżnicowań. Oparła się między innymi na badaniach uczącej się pełnoletniej młodzieży województwa mazowieckiego.

Olgierd Annusewicz pisze o znaczeniu dialogu obywatelskiego online dla jakości polityki publicznej. Autor stawia tezę mówiącą o tym, że dialog obywatelski w formie online umożliwia bezpośrednie wpływanie interesariuszy na proces formułowania i implementacji polityki publicznej. Uważa, że dialog z obywatelami może być prowadzony w sposób bezpośredni za pomocą mediów społecznościowych. Przedstawia wyniki badań.

Artur Bartoszewicz analizuje problem publiczny, jakim stał się dramat osób, które zaciągnęły kredyty hipoteczne denominowane w walutach obcych (głównie frankach szwajcarskich). Wskazuje na czynniki, które doprowadziły do tej sytuacji, oraz liczne konsekwencje społeczne i ekonomiczne, jakie spadły na państwo i gospodarkę. Zdaniem autora, wyłoniło się pokolenie „niewolników kredytowych”. Jego przedstawiciele żyją ze świadomością długotrwałego niespłaconego zobowiązania. Wpływa to na ich różne życiowe wybory, w tym na liczne ograniczenia, których doświadczają.

Maria Mikos pisze o dyfuzji bodźców gospodarczych w kontekście dążeń do spójności ekonomicznej w przekroju regionalnym w UE. Takie podejście zakładają kolejne edycje strategii rozwojowych w UE. Autorka wykonała przegląd teoretycznych modeli polityki regionalnej. Wskazała na klasyczny model rdzeń–peryferia (model przepływów między nimi czynników produkcji, wyrobów gotowych, ale także innowacji), model inwestowania w „motory wzrostu” (koncentracja aktywności ekonomicznej w dużych miastach) oraz na model rozwoju inteligentnego (model aktywizacji terytorium w ramach jego dotychczasowych obszarów sukcesu). Ten ostatni stoi u podstaw obecnie obowiązującej w UE strategii „Europa 2020”. Autorka analizowała rezultaty polityki spójności na przykładzie Polski. W wyniku analizy danych wskazała, że „W ciągu ostatnich 20 lat nie udało się trwale zwiększyć terenów metropolitalnych (objętych pozytywnym wpływem centrum). Wręcz przeciwnie, w ostatnich latach promień wyznaczający obszar objęty dyfuzją się zmniejszył. Pomimo rosnących wydatków przeznaczanych na niwelowanie nierówności, nie widać znacznej poprawy spójności międzyregionalnej. Trend wskazujący na dynamicznie rozwijające się centra i wydrenowane peryferie jest nadal silny. Co więcej, w ostatniej dekadzie polaryzacja między tymi obszarami się pogłębiła”.

Andrzej Zybala